

4. Informació complementària

Aquest apartat pretén recollir diversos recursos que permetin complementar el conjunt bàsic d'indicadors de salut local proposat, en el sentit d'abordar les limitacions que deriven de l'enfocament metodològic adoptat (vegeu [apartat 2](#), així com el camp «Comentaris o limitacions de l'indicador» de cadascuna de les fitxes de l'[apartat 3](#)).

Tot plegat amb l'objectiu de nodrir i fonamentar la presa de decisions a escala local per tal que es posin en pràctica polítiques locals alineades amb la perspectiva dels determinants de la salut, articulant enfocaments que reforcin aquells determinants positius i en redueixin els negatius.

Cal entendre aquest apartat com quelcom de reforç i, per tant, subjecte a la casuística, la conveniència i la disponibilitat de recursos de cada ajuntament.

Tenint en compte les limitacions detectades, les vies o els mecanismes alternatius que es proposen s'estructuren en:

- Fonts de dades d'interès: fonts o *datasets* que, tot i no complir exhaustivament amb els criteris de selecció, contenen informació d'elevat interès.
- Mecanismes d'informació complementaris: mecanismes que cada ajuntament pot dur a terme per tal de generar informació que no està disponible.
- Altres recursos: documentació o eines d'utilitat a l'hora d'incorporar de manera efectiva la mirada dels determinants de la salut als PLS o POUM.

4.1. Fonts de dades d'interès

Tal com ja s'ha indicat, els criteris de selecció d'indicadors establerts per a la definició del conjunt bàsic són restrictius i, en gran mesura, això és el que ha permès arribar a una selecció reduïda en nombre. A l'altra cara de la moneda, aquesta restrictivitat ha suposat descartar algunes fonts amb indicadors d'interès, pel fet de no complir amb la totalitat dels criteris.

En la major part dels casos, aquestes fonts o *datasets* s'han descartat perquè no cobreixen tots els municipis de la província de Barcelona o bé perquè no funcionen amb una desagregació en l'àmbit municipal. Tot i així, la informació que contenen i que se'n pot extreure és de valor, especialment en aquells casos en què la desagregació d'aquests *datasets* s'ajusti a la delimitació municipal i, si més no, com a informació de context o de la qual se'n poden inferir dades estimatives.

A continuació es recullen portals o fonts d'informació que es recomana tenir en compte:

Sistema d'informació o font de dades	Limitacions	Informació rellevant
Sistema d'Informació en Salut de la Diputació de Barcelona	Només per a municipis >10.000 habitants	<ul style="list-style-type: none"> Tots els municipis potencialment beneficiaris poden sol·licitar aquest recurs. Bateria molt completa d'indicadors de salut. Estructurat en blocs temàtics d'indicadors: demogràfics / socioeconòmics / salut reproductiva / mortalitat / morbiditat atesa / accidents de trànsit. Indicadors amb registres de més de 15 anys. Dos formats: informes (amb explicació dels indicadors presentats i informació històrica) i quadre de comandament (consultable en línia, interactiu i amb gràfics i taules actualitzats).
Indicadors bàsics de salut comunitària de l'Agència de Salut Pública de Catalunya	Desagregació per Àrees Bàsiques de Salut (ABS). En alguns casos s'empren nivells de desagregació superiors: Àrees de Gestió Assistencial (AGA) o Regions Sanitàries (RS), assignant el mateix valor relatiu per totes les ABS	<ul style="list-style-type: none"> En cas que l'ABS coincideixi amb la delimitació municipal, les dades es poden emprar de manera directa. Si el municipi inclou més d'una ABS, caldrà agrupar les dades respectives. En cas de municipis inclosos en ABS supramunicipals, es recomana contactar amb el Centre d'Atenció Primària de referència, que possiblement pot proporcionar dades desagregades en l'àmbit municipal. Cal tenir en compte que la delimitació de les ABS varia sovint, fet que condiona la comparabilitat. Estructurat en blocs temàtics d'indicadors: demogràfics / socioeconòmics / morbiditat / mortalitat / estils de vida / pràctiques preventives / recursos i ús de serveis / entorn físic. Diferents formats Excel: taula dinàmica, per pestanyes i en un fitxer únic (XLS i CSV). Es posen a disposició diferents documents de suport en la interpretació i la utilització del recurs.
Estadística de mortalitat a Catalunya del Departament de Salut	Desagregació per comarques i per Regions Sanitàries (RS)	<ul style="list-style-type: none"> Bateria completa d'indicadors referits a mortalitat. Indicadors amb registres de més de 35 anys. Format Excel (XLS). Opció d'interès per a la cessió d'informació: «Sol·licitud de dades estadístiques de fonts del Departament de Salut: RMC, ESCA, EESRI, IVE i FIVCAT».
Enquesta de salut de Catalunya del Departament de Salut	Desagregació per Regions Sanitàries (RS) i Sectors Sanitaris Funcionals (RSF)	<ul style="list-style-type: none"> Estructurat en diverses variables: sociodemogràfiques / estat de salut / hàbits i estils de vida / utilització dels serveis sanitaris. Els resultats globals dels indicadors es presenten desagregats per grup d'edat, classe social i nivell d'estudis (total, homes i dones). Els resultats dels principals indicadors per RS només es desagreguen per sexe (total, homes i dones). Format Excel (XLS). Opció d'interès per a la cessió d'informació: «Sol·licitud de dades estadístiques de fonts del Departament de Salut: RMC, ESCA, EESRI, IVE i FIVCAT».
Enquesta d'hàbits relacionats amb la salut a alumnes de 4t d'ESO de la Diputació de Barcelona	Només per a municipis amb centre educatiu dotat de dispositius informàtics suficients	<ul style="list-style-type: none"> Tots els municipis potencialment beneficiaris poden sol·licitar aquest recurs. Estructurat en blocs temàtics: salut autopercebuda i estat anímic / hàbits d'alimentació / lleure, hàbit tabàquic / consum d'alcohol / consum de cànnabis / consum d'altres substàncies / relacions afectives i sexuals / relacions interpersonals i assetjaments / mobilitat i accidents. Destaca la importància del grup d'edat corresponent al curs 4t d'ESO perquè és població sentinella (marca comportaments futurs de població adulta).

Sistema d'informació o font de dades	Limitacions	Informació rellevant
Cens de població i habitatges	Actualització poc freqüent (periodicitat decenal)	<ul style="list-style-type: none"> • Informació desagregada en l'àmbit municipal (incloent seccions censals i districtes), comarcal, per àmbits del Pla territorial, provincial i de tot Catalunya. • Bateria molt completa d'indicadors de població i habitatge. Des de la perspectiva de la salut prenen rellevància les taules disponibles referides a: estructura de la població / llars i famílies / fecunditat de la població femenina / habitatges / migracions / mobilitat obligada / estudis / relació amb l'activitat econòmica / població en establiments col·lectius. • El procés d'elaboració del nou cens (2021) suposa una finestra d'oportunitat per tal de disposar d'una actualització de les dades de l'anterior (2011), que ara són notablement obsoletes. A mode no exhaustiu, el nou cens previsiblement podrà servir per obtenir algunes dades per les quals actualment no es disposa de representativitat municipal: composició de les llars i relacions de parentiu, estudis en curs i assolits, dades de mobilitat de la població, estat i equipament de les llars. En qualsevol cas, les dades del cens-21 podran ser d'utilitat en l'elaboració, el seguiment o l'avaluació dels PLS o dels POUM durant, aproximadament, els propers 3-4 anys.
Sistema integrat d'informació metropolitana sobre cohesió social i urbana (SIMCSU)	Només per l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB)	<ul style="list-style-type: none"> • Conformat per un conjunt de fonts de dades que s'articulen per oferir coneixement a diverses escales territorials sobre estratificació social, desigualtats socials i urbanes, distribució de la renda, risc de pobresa i exclusió, diferenciació socioresidencial i processos socioterritorials. • Es nodreix de: estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida (EMCV) i enquesta de condicions de vida (ECV), enquesta de cohesió urbana (E CURB) i registres administratius diversos. • Les dades estadístiques es posen a disposició de les institucions, amb sol·licitud via correu electrònic.
Indicadors municipals d'habitatge de Barcelona	Sense limitacions	<ul style="list-style-type: none"> • Es tracta d'un panell amb informació exhaustiva en matèria d'habitatge. Tot i que s'ha tingut en compte en la definició del conjunt bàsic, s'inclou en aquesta taula en tant que conté altres indicadors d'interès que poden ser complementaris.
Sistema d'indicadors del Mapa Urbanístic de Catalunya	Sense limitacions	<ul style="list-style-type: none"> • Es tracta d'un panell amb informació exhaustiva en matèria d'urbanisme. Tot i que s'ha tingut en compte en la definició del conjunt bàsic, s'inclou en aquesta taula en tant que conté altres indicadors d'interès que poden ser complementaris.

4.2. Mecanismes d'informació complementaris

A banda dels sistemes d'informació ja existents que s'han recollit en l'apartat precedent, a continuació s'indiquen altres mecanismes o fonts alternatives que es poden explorar per tal de completar la informació proporcionada pel conjunt bàsic, en funció de la capacitat i els recursos dels promotors de la iniciativa.

A continuació es recull una proposta, no exhaustiva i ordenada per prioritat o idoneïtat (primer es llisten els mecanismes que es consideren més adequats):

1. Valorar l'oportunitat i la conveniència de **generar informació pròpia** (quantitativa o qualitativa) **mitjançant estudis *ad hoc***. Es tracta d'un exercici d'interès que, programat amb una certa recurrència en el temps, proporciona informació ajustada i fidedigna a la realitat municipal. D'entre les opcions existents, es recomana valorar les següents:
  - Enquestes a la població, per recollir dades específiques del municipi, especialment pel que fa als estils de vida saludables o a aspectes perceptius. També pot ser d'utilitat com a mecanisme per disposar de dades referides a elements o aspectes que el conjunt bàsic no ha pogut recollir (qualitat de l'habitatge, pobresa energètica, nivell educatiu...).
  - Grups de discussió o *focus group*, així com entrevistes *delphi*, com a tècniques per tal de concretar o interpretar la informació disponible sobre la realitat del municipi. Pot ser un mecanisme d'interès a l'hora d'avançar en l'abordatge de les desigualtats en salut.
  - Estudis, campanyes o treballs de camp específics, especialment per aquells aspectes que el conjunt bàsic només recull de manera indirecta (exemples: longitud de carrils bici, longitud d'itineraris per a vianants...), així com per aquells que no s'han pogut recollir (contaminació acústica, contaminació química o relacionada amb riscos de protecció civil...). En aquest sentit, cal tenir en compte que existeixen diverses administracions que ofereixen suport en la realització d'estudis específics, com ara:
    - **Estudis d'avaluació del soroll** de l'Oficina Tècnica d'Avaluació i Gestió Ambiental de la Diputació de Barcelona.
    - **Atles de sostenibilitat urbana** de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya: inclou dos mapes d'interès (comportament tèrmic de la ciutat i verd urbà) que poden complementar indicadors recollits en el conjunt bàsic.
  - Processament i tractament de bases cartogràfiques disponibles, que contenen informació d'interès però que actualment no estan explotades de manera específica en l'àmbit municipal. Alguns portals de referència que cal considerar:
    - **Sistema d'Informació Territorial Municipal (SITMUN)** de la Diputació de Barcelona, amb una bateria important d'informació referida als serveis

ecosistèmics dels espais lliures (projecte [SITxell](#)), així com als riscos en matèria de protecció civil.

- [Hipermapa](#) del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya.
2. **Sol·licitar una mostra local de les enquestes** indicades en el punt anterior, que en la seva formulació o publicació convencional no tenen significació municipal, a les administracions responsables.
    - Sol·licitud de dades estadístiques al [Departament de Salut](#).
    - Sol·licitud de microdades a l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB): vegeu apartat [Accés a les dades](#).
  3. **Establir contacte amb els gestors dels equipaments dels municipis** per tal de sol·licitar dades referides al grau d'utilització d'aquests espais i complementar els indicadors dotacionals recollits en el conjunt bàsic.
  4. **Establir contacte amb administracions públiques supramunicipals** (com ara consells comarcals, mancomunitats...) com a possibles repositoris d'informació d'interès. Encara que l'escala de desagregació de les dades no sigui la municipal, la informació pot ser útil per a la contextualització.
  5. **Aprofitar registres administratius** com a mecanisme que permet una reducció de costos respecte al procés de producció de la informació. A més, també poden oferir grans prestacions tant en termes de detall territorial com de periodicitat. Exemples: ús dels serveis socials, oficines d'habitatge (o similars)...

A més a més, es considera important fer un apunt específic a la qüestió de les desigualtats socials en salut. Tenint en compte les fonts d'informació disponibles, les dades que es poden obtenir per als diferents indicadors proposats no inclouen, en tots els casos, una desagregació de la informació en els diferents eixos de desigualtats en salut (situació econòmica, sexe, edat, ètnia, procedència, nivell educatiu, etc.). A aquest efecte, la informació resultant pot emmascarar i arribar a perpetuar les desigualtats en salut, ja que no permet associar-ho a l'estratificació o gradient social i, per tant, no s'identifiquen àrees, zones o grups dins del propi municipi que necessitin d'un suport o d'una atenció especial. Caldrà fer, doncs, un esforç addicional per cercar possibles repositoris d'informació específics o bé alguna de les recomanacions que s'acaben de llistar per tal de poder abordar de la manera més acurada possible aquesta limitació.

4.3. Altres recursos

Finalment, en aquest apartat es recull altra documentació que es pot considerar de referència i que es recomana consultar i tenir en compte en el disseny, el seguiment i l'avaluació tant del PLS com del POUM.

- Projecte Entorn urbà i salut, promogut conjuntament entre els Serveis de Salut Pública i Urbanisme de la Diputació de Barcelona:
  - *Guia en línia Entorn urbà i salut*: conté nombroses fitxes específiques que pretenen afavorir i promoure la creació d'entorns urbans que animin la població a viure de manera saludable, minimitzant els factors o les característiques de l'entorn que poden suposar un risc per a la salut de les persones que hi viuen. Les fitxes s'estructuren en diversos àmbits temàtics:

<i>participació ciutadana</i>	<i>planificació urbana</i>
<i>espai públic</i>	<i>equipaments</i>
<i>habitatges</i>	<i>canvi climàtic</i>
  - *Guia per incorporar la perspectiva de salut en els Plans d'Ordenació Urbanística Municipal*: s'hi defineixen els anomenats «determinants urbanístics de salut», referits a elements o aspectes de la ciutat sobre els quals pot incidir el POUM i que tenen influència en la salut de les persones.

Grups de determinants urbanístics associats significativament amb la salut

Densitat	01	Densitat de població i residencial
	02	Densitat econòmica
Connectivitat de la xarxa viària (accessibilitat)	03	Nombre i tipus d'interseccions (cruïlles)
	04	Carrils bici / ciclabilitat
	05	Rutes per a vianants / caminabilitat
	06	Transport públic
Mixticitat d'usos (diversitat)	07	Serveis de salut, benestar i comunitaris
	08	Serveis d'entreteniment, cultura i recreació
	09	Infraestructures físicoesportives (lleure i esport)
	10	Espais públics oberts
Paisatge urbà	11	Zones verdes i blaves (coberta verda, arbrat, vegetació, llacs, rius, etc.)
	12	Estètica
	13	Mobiliari urbà
	14	Manteniment i il·luminació
Trànsit	15	Tipus de trànsit
	16	Volum de trànsit

Font: Diputació de Barcelona

Els treballs duts a terme per a l'elaboració d'aquesta Guia poden orientar a l'hora de generar informació específica de municipi, en el sentit que es recomana en l'apartat 4.2. **Mecanismes d'informació complementaris.**

- *Guia per a la implementació de l'eina d'Avaluació d'Impactes en Salut (AIS) en els Plans d'Ordenació Urbanística Municipal*, com a eina de caràcter teòric que pot ser d'interès a l'hora de procedir a l'estudi de l'impacte sobre la salut de les intervencions urbanístiques.
- Suport de la Diputació de Barcelona en l'àmbit urbanístic, amb integració progressiva de la «dimensió salut», fruit del treball conjunt amb el Servei de Salut Pública:
  - *Redacció i tramitació d'instruments de planejament urbanístic.*
  - *Suport divers en matèria urbanística.*
- Suport de la Diputació de Barcelona en la planificació local de la salut.
  - *Guia metodològica per a l'elaboració d'un pla local de salut.*
  - *Guia pràctica per a l'elaboració d'un pla local de salut per a municipis majors de 10.000 habitants.*
  - *Guia pràctica per a l'elaboració d'un pla local de salut per a municipis menors de 10.000 habitants.*
- Guies de referència que contenen indicadors que poden considerar-se, en funció de la informació recopilada i la capacitat d'anàlisi:
  - *32 indicadors de ciutats saludables de l'OMS.*
  - *Mirando hacia el futuro: ciudades sostenibles. Los objetivos de desarrollo sostenible en 100 ciudades españolas.*